

SABAK

Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme Ölçütleri

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ VE TANIMLAR

I. GENEL ÖLÇÜTLER

Ölçüt 1. Amaç ve Hedefler

Ölçüt 2. Eğitim Programı

Ölçüt 3. Program Çıktıları

Ölçüt 4 Öğrenciler

Ölçüt 5. Öğretim Elemanları

Ölçüt 6. Altyapı

Ölçüt 7. Eğitsel Kaynak ve Olanaklar

Ölçüt 8 Yönetim Organizasyon ve Karar Alma Süreçleri

Ölçüt 9 Sürekli İyileşme ve Gelişim

Ölçüt 10. Programa Özgü Ölçütler

GİRİŞ VE TANIMLAR

Bu ölçütler, dinamik ve rekabetçi bir ortamda paydaşların beklentilerini karşılamak üzere, orta öğretime dayalı en az 8 yarıyıl ya da eşdeğerinden (240 AKTS kredisi) oluşan lisans düzeyindeki sağlık bilimleri programlarının kalite güvencesini sağlamayı ve bu programların sürekli iyileştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır. Lisans düzeyindeki bir sağlık bilimleri programının değerlendirilmesi için başvuruda bulunan yükseköğretim kurumu, söz konusu programın bu belgede yer alan ölçütleri yerine getirdiğini kanıtlamakla yükümlüdür.

Tanımlar

Her ne kadar kurumlar kendi farklı terminolojilerini kullanabilirlerse de, SABAK ölçütlerini kullanarak yapılan değerlendirmelerde aşağıdaki temel tanımların tutarlı olarak kullanılması gerekmektedir:

- i. Program Eğitim Amaçları:** Programın mezunlarının yakın bir gelecekte erişmeleri istenen kariyer hedeflerini ve mesleki beklentilerini tanımlayan genel ifadeler.
- ii. Program Çıktıları:** Öğrencilerin programdan mezun oluncaya kadar kazanmaları gereken bilgi, beceri ve davranışları tanımlayan ifadeler.
- iii. Ölçme:** Program eğitim amaçları ve program çıktılarına erişim düzeylerini saptamak üzere çeşitli yöntemler kullanılarak yürütülen veri ve kanıt tanımlama, toplama ve düzenleme süreci.
- iv. Değerlendirme:** Ölçmeler sonucu elde edilen verilerin ve kanıtların çeşitli yöntemler kullanılarak yorumlanması süreci. Değerlendirme süreci, program eğitim amaçlarına ve program çıktılarına erişim düzeylerini vermeli ve programı iyileştirmek üzere alınacak kararlar ve yürütülecek eylemlerde kullanılmalıdır.

v. Kredi: Bir kredi yarıyıl boyunca her hafta düzenli olarak verilen bir saatlik (50 dakika) teorik dersin ya da yapılan iki veya üç saatlik uygulama, pratik veya klinik çalışmalarının eğitim yüküne eşdeğerdir.

vi. AKTS Kredisi: Avrupa Kredi Transfer Sistemi'nce tanımlanan kredi.

I.GENEL ÖLÇÜTLER

1. AMAÇ VE HEDEFLER

Sağlık bilimleri programlarının eğitim, araştırma ve hizmet ögelerinin amaç ve hedeflerinin tanımlanması

1.1. Program, eğitim, araştırma ve hizmet ögelerine ilişkin amaç ve hedefleri mutlaka tanımlanmış olmalıdır.

(a) Programlar, sağlık profesyonelleri ve eğiticileri eğitim yaklaşımları ile sağlığın geliştirilmesinde tedavi ve rehabilitasyon yöntemlerinde ortaya çıkan değişikliklerin yanı sıra sağlık hizmeti sunumundaki güncel değişiklikleri de göz önünde bulundurarak eğitim, araştırma ve hizmet ögelerine ilişkin kurumsal amaç ve hedeflerini tanımlamış ve düzenli güncellemesini yapıyor olmalıdır. Program eğitiminin nitelik ve niceliğinin geliştirilmesi amacıyla alt yapı koşullarının iyileştirilmesi, öğretim üyesi nicelik ve niteliğinin geliştirilmesi vb amaç ve hedeflerinin yanı sıra araştırma ve hizmet ögelerinin nicelik ve niteliğinin geliştirilmesine ilişkin amaç ve hedefleri de tanımlanmış olmalıdır. Programların amaç ve hedeflerinin ne zaman belirlendiği ve yenilenme yapıldıysa zamanını belirtmeli ve belgelerle desteklemelidir.

1.2. Programların eğitim programlarının amaç ve hedeflerinin özellikleri

(a) Programların mezuniyet öncesi eğitim programları amaç ve hedefleri, sağlık profesyonelleri ve eğiticilerinin eğitimi süreci, sağlık profesyonelleri ve eğiticilerinin toplumdaki rol ve sorumluluklarını yerine getirmesine yönelik yetkinlikleri kapsayacak şekilde tanımlanmalıdır. Bu tanımlama sürecinde ulusal ve uluslararası sağlık profesyonelleri ve eğiticileri eğitimi amaç ve hedefleri mutlaka göz önüne alınmalıdır.

(b) Eğitim programının amaç ve hedefleri, öğrencilerin kazanması beklenen bilgi, beceri ve tutumları içerir ve mezundan beklenen yeterlik ve yetkinlikleri tanımlar. Bu amaç ve hedefler, sağlık profesyonelleri ve eğiticilerinin eğitimi mesleksi ve toplumsal beklentileri karşılama yönünde tüm yetkinlikleri kapsamalıdır. Yetkinlikler tanımlanırken Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinde tanımlanan yetkinlikler de göz önüne alınmalıdır. Kurumsal amaç ve hedefler ortaya konurken, tanımlanmış ulusal ve uluslararası sağlık profesyonelleri ve eğiticileri eğitimi 3 amaç, hedef ya da çıktısıyla karşılaştırılmalı ve bu karşılaştırma süreci belgelenmelidir. Programların eğitim müfredatlarında, öğrencilerin mezuniyet aşamasında sahip olması gereken yetkinlikleri tanımlamalı ve eğitim programında yer vermelidir. Bu yetkinlikler şu alanları kapsamalıdır:

- Temel ve klinik bilgi, beceriler
- Davranış ve sosyal bilimler, sağlık alanında insan bilimleri, sağlık hukuku, toplumsal ve etik öğeler
- Genel sağlık profesyonelleri ve eğiticileri becerileri (analitik, eleştirel düşünme, klinik sorgulama-akıl yürütme, problem çözme, bilgiye ulaşma ve kullanma, yaşam boyu öğrenme, iletişim, ekip çalışması vb)

(c) Bu yetkinlikler listesi, mezuniyet öncesi eğitime ayrılan süreye uygun ölçüde, sağlık profesyonelleri ve eğiticilerinin tüm yönlerini kapsamalı; temel ve klinik bilimler ile ilgili bilgi ve beceriler yanı sıra sağlık profesyonelleri ve eğiticilerine yakışır tutum ve davranışın

kazandırılması için davranış bilimleri, sosyal bilimler ve insani bilimlerden de yararlanılmalıdır.

1.3. Programların eğitim programının güncel ulusal çekirdek müfredata uygunluğu

(a) Programların eğitim programlarında fakültenin kurumsal hedefleri ve önceliklerinin yanı sıra güncel ulusal çekirdek eğitim programına (UÇEP) uygunluğu mutlaka sağlamalıdır. Eğitim programının güncel UÇEP’te tanımlanan hedeflere uygunluğu karşılaştırmalı olarak değerlendirilmeli, temel konularda güncel ulusal çekirdek eğitim programının kapsamı sağlanmalıdır. Buna ek olarak sağlık bilimleri alanında eğitim veren yüksek öğretim kurumunun amaç ve hedefleri doğrultusunda kendi eğitim programı ve seçmelileri belirlenebilir.

1.4. Program eğitim programının amaç ve hedeflerinin duyurulması

(a) Programların eğitim programı amaç ve hedeflerini mutlaka yayınlamış ve tüm taraflarla paylaşmış olmalıdır. Sağlık bilimleri alanında eğitim veren yüksek öğretim kurumu, eğitim programlarının amaç ve hedeflerini eğitiminin tarafları olan kurum yönetimi, öğretim elemanları ve öğrencilerin her an ulaşılabilceği şekilde yayınlamış (basılı kitap-çık-, elektronik ortamda –bölüm web sayfasında- döküman) ve duyurmuş olmalıdır.

1.5. Program eğitim programı amaç ve hedeflerinin tanımlanmasında paydaş katılımı

(a) Programın eğitim programı amaç ve hedefleri mutlaka iç paydaşların tümünün geniş katılımıyla tanımlamış olmalıdır. Program, eğitim programlarının amaç ve hedeflerini tanımlarken tüm iç paydaşların (kurum yönetimi, ilgili kurullar, öğretim üyeleri ve öğrenciler gibi) eğitiminin taraflarının katkılarına almalıdır. Bu amaçla yürütülen çalışmaların tutanakları ve çalışma raporları tarafların katkılarına ve tanımlanan amaç ve hedeflere yönelik görüşlerini ortaya koymalıdır.

(b) Program amaç ve hedeflerinin tanımlanmasında meslek örgütleri, toplum ve ilgili bakanlıklarının katkı ve görüşleri alınmalıdır. Sağlık bilimleri alanında eğitim veren yüksek öğretim kurumları, eğitim programlarının amaç ve hedeflerini tanımlarken ilgili meslek örgütleri ve ilgili bakanlıkların ortaya koyduğu prensip ve beklentiler ile bu kurumlarca yapılan araştırma sonuçlarını da göz önünde bulundurmalıdır.

2. EĞİTİM PROGRAMI

2.1. Programın eğitim programının düzenlenmesi ve uygulanmasında özerklikliği olmalıdır.

(a) Programlar yasal süreçleri tamamlamak koşuluyla kendi eğitim programlarının belirlediği temel amaç ve hedefler doğrultusunda düzenlemek ve uygulamak konusunda özerkliğe sahip olmalıdır. Programlar ulusal ve uluslararası yasalar çerçevesinde tanımlanan koşulları yerine getirmek ve bu koşullara uygun mezunlar vermek sorumluluğundadır. Bu sorumluluğu yerine getirirken belirlediği amaç ve hedefler doğrultusunda eğitim programında yer alan ünitelerin (ders, ders kurulu, modül, , staj) geliştirilmesi, öğretim ve değerlendirme yöntemlerinin seçimi, içerik oluşturulması ve güncellenmesi, öğretim üyelerinin geliştirilmesi, eğitim programının değerlendirilmesi konularında koşulları ve olanakları ölçüsünde kararlar almakta özerk olmalıdır.

2.2. Eğitim programı modelinin tanımlanması ve modele uygun öğretim yöntemlerinin kullanılması gereklidir.

(a) Programlar mutlaka eğitim programı modelini ve kullandıkları öğretim yöntemlerini tanımlamalı, öğretim yöntemlerinin modelle ilişkisini program dönemlerine göre gerekçelendirerek açıklamalıdır. Sağlık profesyonelleri ve eğitimcileri eğitimi alanındaki gelişmeler ve sağlık alanındaki bilginin çığ gibi büyümesi, öğrencilerin kendi kendine öğrenme becerilerinin geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla eğitim programı modelleri (Eğitici/Öğrenci merkezli, Disiplin/Sistem /Yaşam Döngüsü Temelli, Topluma

Dayalı/Yönelik Eğitim gibi) ve eğitim yöntemleri (Probleme dayalı öğrenim, sunum, laboratuvar çalışması, alan çalışması, mesleksi beceriler, grup çalışması, özel çalışma modülü, göreve /taska- dayalı öğrenim, hasta başı eğitim gibi) ile ilgili olarak; öğretici merkezli klasik sistemden öğrenci merkezli probleme dayalı öğrenim uygulamalarına kadar değişen bir spektrum oluşmuş durumdadır. Sağlık bilimleri alanında eğitim veren yüksek öğretim kurumlarının bu spektrumdaki yerini belirleyebilmek için eğitim modelini tanımlaması ve seçtikleri model içinde öğrenmeyi destekleyecek uygun öğretim yöntemlerini kullanması gerekmektedir.

(b) Programlar, eğitim programlarında öğrenci merkezli eğitim uygulamalarına yer vermelidir. Programların, eğitim programları içerisinde öğrencilerinin öğrenme sorumluluğunu alabilecekleri ve kendi kendine öğrenme becerilerinin gelişmesini sağlayacak küçük grup çalışmaları, probleme dayalı öğrenim oturumları, özel çalışma modülleri gibi eğitim etkinliklerini planlamalı, bu amaca yönelik uygun öğretim yöntemlerini uygulamalıdır.

2.3. Programın eğitim programının temel bileşenlerinin tanımlanması gereklidir.

(a) Programlar eğitim programının temel bileşenlerini aşamalara/yıllara göre mutlaka tanımlanmalıdır. Eğitim programının temel bileşenlerinin (içerik, zorunlu, seçmeli dersler, alternatif uygulamalar) tanımlanmasında, yıllara ve entegrasyon için temel alınan sağlık ve iyi olma halini geliştirici yöntemler vb. başlıklara göre program şeması ya da haritası kullanılabilir. Bu şemada içeriğe ilişkin ana başlıklar ve bunun altında zorunlu ve seçmeliler; konu, süre ve yöntemi açıklayacak biçimde yer almalıdır.

(b) Sağlık bilimleri alanında eğitim veren yüksek öğretim kurumunun bölümlerine ait eğitim programlarının her aşamasında seçmeli programlar ve bağımsız çalışma saatleri belli bir oranda yer almalıdır. Eğitim programı ve öğretim yöntemleri, öğrenme ilkelerine uygun olmalı, bugünün ve yarının sağlık profesyonelleri ve eğiticileri bilimsel gelişmelere katılma

fırsatı yaratmalıdır. Seçmeli etkinlikler (ders, uygulama, staj, sağlık alanı dışı uygulamalar, özel çalışma modülleri gibi) öğrencilerin kendi eğilimlerine ve ilgi alanlarına uygun konularda daha derin çalışmalar yapmalarına olanak sağlamalıdır. Seçmeliler eğitim programının her aşamasında belirli bir oranda yer almalı tüm öğrencileri kapsamalıdır. Bağımsız çalışma saatleri de öğrencilerin sosyal ve akademik ilgilerine daha fazla zaman ayırabilmeleri için eğitim programları içinde yer almalıdır.

2.4. Program, eğitim programını mutlaka toplumun öncelikli sağlık sorunlarını içerecek şekilde kurgulamalıdır. Programların eğitim programlarının geliştirilmesi ya da yenilenmesi sürecinde ülkenin ve toplumun özellikleri ve öncelikli sağlık sorunları göz önünde bulundurulmalıdır.

(a) Sağlık bilimleri alanında eğitim veren yüksek öğretim kurumunun programları, eğitimi süresince eğitim etkinliklerinin bir kısmını sağlık kurumları, eğitim kurumları ve toplum içinde gerçekleştirmelidir. Eğitim programında öğrencilerin üniversite hastaneleri yanısıra eğitim formasyonu kazanmış sağlık profesyonelleri ve eğiticilerinin yanında staj ya da uygulamalara katılabilmesi için çevredeki tüm ilgili kurumlar ile işbirliği yapılmalıdır. Topluma dayalı eğitim etkinlikleri sağlık bilimleri eğitiminin erken döneminde başlatılmalıdır. Sağlık bilimleri alanında eğitim veren yüksek öğretim kurumunun yer aldığı bölgedeki toplumun özellikleri, yerel sağlık koşulları, öncelikleri ve beklentileri ile ilgili veriler de eğitim programı planlanırken dikkate alınmalı ya da program tarafından bu verileri elde etmeye yönelik çalışmalar yürütülmüş olmalıdır.

2.5. Eğitim programının entegrasyonu

(a) Sağlık bilimleri alanında eğitim veren yüksek öğretim kurumu programları, eğitim programlarında dikey ve yatay entegrasyonu mutlaka sağlamalıdır. Eğitim programında entegrasyon hem öğrenmeyi kolaylaştırmak hem de sağlık profesyonelleri ve eğiticilerinin kullandığı uygulamalarına uyum sağlamak açısından büyük önem taşır. Entegrasyon hem

aynı uygulama dilimi içinde farklı disiplin ve kavramların entegrasyonu (yatay) hem de önceki ve sonraki uygulama dilimleri arasında (dikey); örneğin vücut yapı ve fonksiyonun hastalık nedenleri, tıbbi mekanizmaları ile entegrasyonu şeklinde olmalıdır. Önceki yıllarda edinilen bilgilerin ileride nasıl kullanılacağını, sonraki yıllarda ise sağlığı anlama ve değerlendirme fırsatı yaratır. Kısa tekrarlar ve önceki ya da sonraki bilgi ve uygulamalara atıflar öğrencinin bütünsel bakışını pekiştirir.

(b) Sağlık bilimleri eğitim programlarının tüm aşamalarında, davranış ve sosyal bilimler, sağlık alanında insan bilimleri, toplumsal ve etik öğeler, genel sağlık profesyonelliği ve eğitici becerilerine ilişkin uygulamalar yer almalıdır. Sağlık ve rehabilitasyon hizmeti sunumu, toplumun sağlık profesyonelleri ve eğiticilerinin beklentileri ve sağlık profesyoneli ve eğitici-birey ilişkisi rol tanımlarındaki gelişmeler sağlık bilimleri eğitiminde yeni yetkinliklerin de tanımlanmasına neden olmuştur. Bu yetkinlikler listesi, sağlık bilimleri eğitiminde temel ve klinik bilimler ile ilgili bilgi ve beceriler kadar mesleksi tutum ve davranışın kazandırılmasını da öncelikli hale getirmiştir. Bunun için davranış bilimleri, sosyal bilimler, insani bilimleri, sağlık hukuku ve etik alanlarını içeren eğitim etkinliklerinin eğitim programlarının tüm aşamalarında yer alması gerekmektedir.

(c) Sağlık bilimleri alanında eğitim veren yüksek öğretim kurumunun eğitim programları, öğrencilerin eğitiminin erken dönemlerinde birey ve toplumun sağlık sorunlarıyla karşılaşmasını sağlamalıdır. Bölüm eğitimi süresince erken dönemde kliniğe giriş uygulamaları vb. etkinliklerle hasta/simüle hasta ile temas sağlanmalı, hastalıklardan korunma, sağlığın geliştirilmesi ve hasta hizmeti konularında gerekli sorumluluklar verilmelidir. Diğer sağlık çalışanları ile ekip çalışması deneyimi kazanabilmesi için olanaklar hazırlanmalıdır.

2.6. Eğitim programlarında bilimsel yöntem ilkeleri ve kanıta dayalı çalışmalara yer verilmelidir.

(a) Programların eğitim programları mutlaka analitik, eleştirel düşünmeyi geliştirecek, bilimsel araştırma yöntemlerini içerecek şekilde planlanmalıdır. Öğrencilerin bilimsel düşünme ve araştırma yöntemleri konusunda bilgi edinmeleri için eğitimin farklı evrelerinde araştırma yöntemleri, biyoistatistik, yaşam kalitesi vb konuları sunular, paneller, uygulamalar vb. yoluyla sistematik öğrenme fırsatları yaratılmalıdır. Eğitim programı içinde özel çalışma modülleri, seçmeli araştırma programları vb. oluşturularak öğrencilere öğrendiklerini uygulamaya koyma fırsatı sağlanmalıdır.

(b) Sağlık bilimleri alanında eğitim veren yüksek öğretim kurumunun eğitim programlarında kanıta dayalı uygulamalara yer vermelidir. Öğrencilerin, karşılaşacakları durumlar ile ilgili karar verme ve problemleri çözme süreçlerinde kanıt ve deneyimleri kullanabilme becerilerini geliştirecek kuramsal ve uygulamalı etkinliklere eğitim programları içinde yer verilmelidir.

2.7. Öğrenciyi mezuniyet sonrası eğitim ve çalışma koşullarına hazırlanmalıdır.

(a) Eğitim programı öğrenciyi mezuniyet sonrası eğitim ve çalışma koşullarına mutlaka hazırlamalıdır. Program mezunlarının olası çalışma alanları dikkatle değerlendirilmeli ve bu konuda öğrencilere danışmanlık verilmelidir. Zorunlu klinik uygulama dönemindeki eğitim programı sağlık profesyoneli ve eğiticisinin yaşamına transfer edilecek bilgi, tutum ve becerileri pekiştirecek şekilde uygulanmalıdır.

(b) Eğitim programı öğrenciye ekip çalışması anlayışı ve becerilerini kazanmalarına yönelik fırsatları mutlaka sağlamalıdır. Programlar multidisipliner/ interdisipliner/transdisipliner ekip üyesi olarak üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirebilen, bilimsel duruş ve yönetim konusunda gereken bilgi, beceri ve tutumları kazanmış, alanda çalışan diğer çalışanlar ve disiplinler ile birlikte çalışmalar yapabilecek yetkinlikte sağlık profesyonelleri ve eğiticileri yetiştirecek eğitim koşulları hazırlanmalıdır. Öğrencilerin ekip çalışması konusunda deneyim kazanabilecekleri zorunlu staj süresince, toplum içinde interdisipliner

eğitim etkinlikleri, probleme dayalı öğrenim oturumları, özel çalışma modülleri, göreve dayalı öğrenim uygulamaları, takıma dayalı öğrenim etkinlikleri vb planlamalı ve uygulamalıdır. Sağlık hizmeti sunumunda ekip çalışmasının önemi ve sağlık profesyonelinin rolü konusunda kuramsal ve alan çalışmaları ve uygulamalı eğitim etkinlikleri yer almalıdır.

(c) Program, öğrencilerine sürekli mesleki gelişim ve yaşam boyu öğrenme motivasyonu kazandırmalıdır. Eğitim programı içinde kullanılan öğretim ve değerlendirme yöntemleri öğrencilerin özyönlendirmeli öğrenme becerilerini ve yaşamboyu öğrenme motivasyonunu destekleyecek şekilde planlanmalıdır. Öğrenciler eğitim gereksinimleri konusunda özdeğerlendirme yapabilme, uygun bilgiye ulaşma, tanımlama, analiz ve sentez yapabilme konusunda kendilerini geliştirebilmelidir. Öğrencilerin bu becerilerini kullanabilecekleri etkinlikler düzenlenmeli, performansları değerlendirilmeli ve geribildirim verilmelidir.

(d) Eğitim programı, öğrencilere hizmet sunumunda meslekler arası bir bakış açısı kazandırmalıdır. Eğitim programı, öğrencilerinin hizmet ekibinin bir üyesi ya da lideri olarak etkin şekilde çalışabilmesi için disiplinler ve meslekler arası işbirliğini öğrenmesini sağlamalıdır.

3. PROGRAM ÇIKTILARI

3.1. Öğrencilerin programdan mezun oluncaya kadar kazanmaları gereken bilgi, beceri ve davranışları tanımlayan ifadeler olan program çıktıları, program eğitim amaçlarına ulaşabilmek için gerekli bilgi, beceri ve davranış bileşenlerinin tümünü kapsamalı ve Tablo 3.1'de sıralanan SABAK Çıktıları'nı da içerecek biçimde tanımlanmalıdır. Programlar, eğitim amaçlarıyla tutarlı olmak koşuluyla, kendilerine özgü ek çıktılar tanımlayabilirler.

Tablo 3.1 SABAK Çıktıları

İ	Temel sağlık ve rehabilitasyon bilimleri ile ilgili konularında yeterli bilgi birikimi; bu alanlardaki kuramsal ve uygulamalı bilgileri hasta/birey için kullanabilme, ve problem çözme becerisi.
İİ	Karmaşık vakalarda problemleri saptama, tanımlama, formüle etme ve çözme becerisi; bu amaçla uygun analiz ve tedavi yöntemlerini seçme ve uygulama becerisi.
İİİ	Karmaşık bir vakayı, durumu veya problemi gerçekçi kısıtlar ve koşullar altında kısıtlı imkanlar ve koşullar altında, belirli gereksinimleri karşılayacak şekilde değerlendirme ve tedavi müdahalesini belirleme ve bu amaçla interdisiplinler müdahale uygulama becerisi
İv	Disiplin içi ve çok disiplinli takımlarda etkin biçimde çalışabilme becerisi; bireysel çalışma becerisi
V	Müdahale yaklaşımları için gerekli olan modern yöntemleri, seçme ve kullanma becerisi; bilişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanma becerisi.
Vi	Sağlık bilimlerine ilişkin problemlerinin incelenmesi için deney tasarlama, deney yapma, veri toplama, sonuçları analiz etme ve yorumlama becerisi.
Vii	Türkçe sözlü ve yazılı etkin iletişim kurma becerisi; mümkün ise en az bir yabancı dil bilgisi
Viii	Yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği bilinci; bilgiye erişebilme, bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri izleme ve kendini sürekli yenileme becerisi
İx	İhtiyaç analizi, proje yazma, yönetme ve bu becerilerin mezuniyet sonrası uygulamaları hakkında girişimcilik, yenilikçilik ve sürdürülebilirlik hakkında farkındalık. Mesleki ve etik sorumluluk bilinci.

X	Sağlık profesyonellerinin uygulamalarını evrensel ve toplumsal boyutlarda sağlık, yaşam kalitesi, iyi olma halinin artırılması üzerindeki etkileri ile çağın sağlık ve toplumsal sorunları hakkında bilgi ve müdahale yaklaşım ve çözümlerinin toplumsal ve hukuksal sonuçları konusunda farkındalık.
---	---

3.2. Program çıktılarının sağlanma düzeyini dönemsel olarak belirlemek ve belgelemek için kullanılan bir ölçme ve değerlendirme süreci oluşturulmuş ve işletiliyor olmalıdır.

3.3. Programların, mezuniyet aşamasına gelmiş olan öğrencilerin program çıktılarını sağladıkları kanıtlamalıdır.

4. ÖĞRENCİLER

4.1 Programa kabul edilen öğrenciler, programın kazandırmayı hedeflediği çıktıları (bilgi, beceri ve davranışları) öngörülen sürede edinebilecek altyapıya sahip olmalıdırlar. Öğrencilerin kabulünde göz önüne alınan göstergeler izlenmeli ve bunların yıllara göre gelişimi değerlendirilmelidir.

4.2 Yatay ve dikey geçişle öğrenci kabulü, çift ana dal, yan dal ve öğrenci değişimi uygulamaları ile başka kurumlarda ve/veya programlarda alınmış dersler ve kazanılmış kredilerin değerlendirilmesinde uygulanan politikalar ayrıntılı olarak tanımlanmış ve uygulanıyor olmalıdır.

4.3 Kurum ve/veya program tarafından başka kurumlarla yapılacak anlaşmalar ve kurulacak ortaklıklar ile öğrenci hareketliliğini teşvik edecek ve sağlayacak önlemler alınmalıdır.

4.4 Öğrencileri ders ve kariyer planlaması konularında yönlendirecek danışmanlık hizmeti verilmelidir.

4.5 Öğrencilerin program kapsamındaki tüm dersler ve diğer etkinliklerdeki başarıları şeffaf, adil ve tutarlı yöntemlerle ölçülmeli ve değerlendirilmelidir.

4.6 Öğrencilerin mezuniyetlerine karar verebilmek için, programın gerektirdiği tüm koşulların yerine getirildiğini belirleyecek güvenilir yöntemler geliştirilmiş ve uygulanıyor olmalıdır.

4.7. Eğitim-öğretim ile ilgili tüm süreçlerde eğitimin önemli bir paydaşı olarak öğrenci temsiliyeti mutlaka sağlanmalıdır. Eğitim-öğretim ile ilgili tüm süreçlerde öğrencilerin yer alması için öğrenci temsilciliği tanıtılmalı ve katılımı özendirilmelidir.

4.8. Öğrenciler için akademik ve sosyal danışmanlık hizmetleri mutlaka sağlanmalı ve sürdürülmelidir. Danışmanlık hizmetinde engelli öğrencilerin gereksinimlerinin saptanması ve giderilmesi ile ilgili faaliyetler ve öğrenciler için psikolojik danışmanlık hizmetleri sağlanmalıdır. Bu hizmet mümkün ise kurumsal hale getirilmelidir.

4.9. Öğrencilere sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif olanakları mutlaka sağlanmalıdır. Öğrencilerin bunlardan yararlanması teşvik edilmeli, yararlanma biçimi ve oranı izlenmelidir

(a) Öğrencilerin Sosyal sorumluluk projeleri olarak tanımlanan, toplumun gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan projelerde yer almaları sağlanmalı ve projelere katılımın akademik başarıya katkı sunması sağlanarak özendirilmelidir. (b) Öğrencilerin sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif olanaklara katılım ile öğrenciler ve öğretim elemanlarının etkileşimlerinin artırılmasını sağlamalıdır.

(c) Gereksinimi olan öğrencilere burs, yarı zamanlı iş gibi ekonomik destek olanakları sağlamalıdır.

(d) Öğrencilerle sürekli ve düzenli iletişiminin sağlanması için öğrencilerle her aşamada/yılda sürekli ve düzenli iletişim sağlayacak mekanizmalar (sosyal, idari, akademik) mutlaka oluşturmalıdır. Öğrencilerinin her aşamada görüşlerini, eksik ve geliştirilmesi

gereken konularda katkı ve önerilerini sunmaları sağlanmalı, bunun için akademik ve sosyal bağlamda iletişimi sağlamak amacıyla yüz yüze ya da elektronik haberleşme yöntemleri kullanılmalıdır. Düzenli sosyal ve kültürel etkinliklerle de bu iletişim güçlendirilmelidir.

5. ÖĞRETİM ELEMANLARI

5.1. Öğretim kadrosu sayıca yeterli olmalıdır. Bu sayı,

(a) her biri yeterli düzeyde olmak üzere, öğretim üyesi-öğrenci ilişkisini, öğrenci danışmanlığını, üniversiteye hizmeti, mesleki gelişim, mesleki kuruluşlar ve işverenlerle ilişkiyi sürdürebilmeyi sağlamalı ve

(b) programın tüm alanlarını kapsayacak biçimde olmalıdır.

5.2. Öğretim kadrosu yeterli niteliklere sahip olmalı ve programın etkin bir şekilde sürdürülmesini, değerlendirilmesini ve geliştirilmesini sağlamalıdır. Öğretim üyelerinin genel anlamda yeterlilikleri, eğitimleri, konularının çeşitliliği, mesleki deneyimleri, öğretme becerileri ve deneyimleri, iletişim becerileri, daha etkin programlar geliştirme yönündeki heyecanları, mesleki bilgi düzeyleri, araştırma deneyimleri, mesleki kuruluşlara üyelikleri gibi hususlarla değerlendirilebilir.

5.3. Program, öğretim elemanı seçim, atama ve akademik yükseltmelerde mutlaka akademik liyakatı göz önüne almalı ve kriterler kullanmalıdır. Öğretim üyesi atama ve yükseltme kriterleri yukarıda sıralananları sağlamaya ve geliştirmeye yönelik olarak belirlenmiş ve uygulanıyor olmalıdır.

(a) Program, öğretim elemanlarının seçim, atama ve yükseltmeleri için Yüksek Öğretim Mevzuatına ek olarak, vizyon ve misyonu doğrultusunda kendi kriterlerini oluşturmalıdır. Bu kriterler eğitim, araştırma ile diğer akademik ve mesleki alanlarındaki tüm etkinlikleri bir

denge gözeterek kapsamalı; öğretim elemanlarının eğitimle ilgili etkinliklere aktif katılım ve katkısını özendirerek şekilde kurgulanmalıdır.

5.4. Program kadro gelişimine yönelik gerçekçi bir stratejik planlama yapmalıdır. Eğitim, araştırma ve hizmeti sunumunun kalitesini geliştirecek olan stratejilerini oluşturmalı, bu stratejileri ölçülebilir hedeflere dönüştürmeli ve performans göstergelerini belirleyerek onları sürekli izlemelidir.

5.5. Programlar akademik kadrolarının görev ve sorumluluklarını çalışma alanları ve akademik düzeylerine göre mutlaka belirlemeli ve duyurmalıdır.

(a) Program öğretim elemanlarının görev tanımlarının net olarak yapılmış olması gerekir. Her öğretim elemanının öğretim üyesi, öğretim görevlisi, araştırma görevlisi statüsü farklılıkları gözetilerek 2547 sayılı YÖK kanununda belirtilenler dışındaki kuruma özgü görev ve sorumluluk tanımlamaları, eğitim yükü, eğitimin koordinasyonu, sağlık hizmet sunumu ve araştırma faaliyetleri açısından yükümlülükleri ayrı ayrı belirlenmeli ve ilgililerle paylaşılmış olmalıdır.

(b) Programlar, akademik kadrolarının görev ve sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini düzenli olarak izlemeli ve değerlendirmelidir.

5.6. Programlar, öğretim elemanlarının eğitsel performanslarını ayrıca izlemeli, değerlendirilmeli ve ödüllendirmelidir.

(a) Programların akademik kadrolarının eğitici niteliklerini iyileştirmeye yönelik eğitici gelişimi programları mutlaka olmalıdır. Öğretim elemanlarına eğitici niteliklerini iyileştirmeye yönelik eğitim becerileri, ölçme değerlendirme, iletişim becerileri, program geliştirme vb. alanlarda eğitici geliştirme programları düzenlenmelidir.

(b) Program, akademik kadrolarının eğitici niteliklerini iyileştirmeye yönelik eğitici gelişimi programlarını, belirli bir plan ve program dahilinde aşamalı, sürekli ve kurumsal bir çerçevede sürdürmelidir.

(c) Atama ve yükseltmelerde eğitici gelişimi programlarına katılım göz önüne alınmalıdır.

(d) Eğitici gelişimi programlarına katılım özendirilmeli, finansal ve idari destek sağlanmalıdır.

(e) Eğitici gelişim programlarının etki ve etkinliği değerlendirilmelidir.

5.7. Programlar eğitimle ilgili belirledikleri görevler için belirli eğitim programlarına (sertifika, diploma v.b) katılım şartını bir kriter olarak kullanmalıdırlar.

5.8. Öğretim elemanlarının sürekli mesleki gelişimi bölüm akademik kadrolarının bireysel ve sürekli mesleki gelişimlerini mutlaka özendirilmeli ve desteklemeli ve katılmaları için idari ve ekonomik desteği kurumsal bir çerçevede sürdürmelidir.

6.ALTYAPI

6.1. Sınıflar, laboratuvarlar, klinik alanlar ve diğer ekipmanlar, eğitim amaçlarına ve program çıktılarına ulaşmak için yeterli ve öğrenmeye yönelik bir ortam hazırlamaya yardımcı olmalıdır.

6.2. Öğrencilerin ders dışı etkinlikler yapmalarına olanak veren, sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılayan, mesleki faaliyetlere ortam yaratarak mesleki gelişimlerini destekleyen ve öğrenci-öğretim üyesi ilişkilerini canlandıran uygun altyapı mevcut olmalıdır.

6.3. Programlar öğrencilerine sağlık profesyonelleri ve eğitimcileri tarafından kullanılan araçlarını kullanmayı öğrenecekleri olanakları sağlamalıdır. Bilgisayar ve bilgi altyapıları,

programın eğitim amaçlarını destekleyecek doğrultuda, öğrenci ve öğretim üyelerinin bilimsel ve eğitsel çalışmaları için yeterli düzeyde olmalıdır.

6.4. Öğrencilere sunulan kütüphane olanakları eğitim amaçlarına ve program çıktılarına ulaşmak için yeterli düzeyde olmalıdır.

6.5. Öğretim ortamında ve klinik çalışma alanlarında gerekli güvenlik önlemleri alınmış olmalıdır. Engelliler için altyapı düzenlemesi yapılmış olmalıdır.

7. EĞİTSEL KAYNAK VE OLANAKLAR

7.1. Akademik birim, altyapı ve olanaklar

(a) Sağlık bilimleri programlarında, eğitim amaç ve hedeflerine uygun temel akademik birimler bulunmalıdır. Eğitim programlarının gerektirdiği akademik yapılanmaları(koordinatörlük, ders kurulu/staj kurulları vb) kurmuş ve akademik örgütlenme yapısını Ulusal Çekirdek Eğitim Programını (UÇEP) gerçekleştirebilecek düzeyde yapılandırmış olmalıdır.

(b) Programın, eğitim modellerine uygun öğrenme ortamı alt yapısı ve olanakları bulunmalıdır. Eğitim programının amaçlandığı gibi uygulanabilmesi için eğitim ortamı hem öğretim elemanları hem de öğrenciler için yeterli olacak biçimde planlanmalıdır. Bu ortamlar zaman içinde ortaya çıkacak gereksinimlere uygun hale getirilebilir olarak planlanmalı ve gerektiğinde ihtiyaca yanıt verecek şekilde geliştirilebilmelidir. Öğrenme ortamları derslikler, küçük grup çalışmalarının yapılabileceği odalar, laboratuvarlar, kütüphane, bilgi teknolojisi ile ilgili birimler ve dinlenme-sosyal etkinliklerle ilgili ortamları kapsamalıdır. Her bir birim, hem öğrenci ve öğretim elemanı sayısı, hem de eğitim modelinin özellikleri dikkate alınarak planlanmalıdır. Eğitim ortam ve olanakları engelli öğrencilerin varlığı gözetilerek onların gereksinimleri doğrultusunda düzenlenmelidir. Öncelikle laboratuvar ve

linik çalışma ortamları olmak üzere tüm öğrenme ortamlarında öğrenci ve çalışanların güvenliğine yönelik bilgilendirici ve koruyucu önlemler alınmalı ve izlenmelidir.

(c) Programlar, toplum temelli uygulamalarının gerçekleştirilebileceği öğrenme ortamlarıyla ilgili olanaklar yaratmalı ve geliştirmelidirler.

(d) Programlar, öğrencilerine simüle/standardize hasta/birey ile eğitim ve değerlendirme olanakları sunmalıdırlar.

(d) Eğitimle ilgili düzenleme uygulamalarının bilimsel altyapı ve desteğini sağlamak üzere işlevsel sağlık bilimleri programı kurul veya birimleri kurulmalıdır. Programların eğitim ortamları yalnızca hastaneler ile sınırlı kalmamalı, sağlık hizmeti sunan kurumların uygun bir birleşimi sağlanmalıdır. Toplumun kendisi de uygun bir plan ve programla eğitim ortamı olarak mutlaka değerlendirilmelidir. Öğrencilere iletişim becerileri ve klinik becerilerin kazandırılabilmesi için özel şekilde tasarlanmış mesleksi beceri laboratuvarları ile simüle/standardize hasta/birey ile eğitim ve değerlendirme olanakları sağlanmalıdır. Eğitsel kaynak ve olanakların planlanmasında mutlaka eğitim kurul/birimleri ile işbirliği yapılmalı, bu nedenle programlar bünyelerinde işlevsel sağlık bilimleri programı kurul/birimleri oluşturulmalıdır.

(e) Program öğrencilerine yeterli klinik deneyim sağlayacak eğitim ortam ve fırsatlarını mutlaka sunmalıdır. Klinik eğitim, yeterli hasta/birey sayısı dahil olmak üzere eğitim amaç ve hedeflerine uygun olanaklara sahip olmalıdır. Özellikle hasta/birey sayısı ve çeşitliliğinin yeterli olmadığı durumlarda, başka kurumlarla işbirliği yapılabilecek bir düzenlemeye açık olunmalıdır. Yine klinik eğitim ortamları toplumun gereksinimlerine yanıt verecek olanaklara ve hasta çeşitliliğine sahip olmalıdır.

(f) Programların klinik eğitim ortamlarında stajyer görev ve sorumluluklarını mutlaka yönergeler ile tanımlamış olmalıdır. Çalışılan birimlerin özellikleri doğrultusunda gereklilikler detaylandırılmalıdır.

7.2. Araştırma eğitimi fırsatları

(a) Program, öğrencilerine temel ve uygulamalı araştırmaları eleştirel okuyup anlayabilecekleri ve yorumlayarak mesleki uygulamalarında kullanabilecekleri düzeyde eğitim fırsatlarını mutlaka sunmalıdır.

(b) Program, eğitimin herhangi bir aşamasında tüm öğrencilerin bireysel ya da bir ekip içinde katılabileceği araştırma planlama ve uygulama fırsatları sağlamalı, öğrencileri tarafından planlan ve yürütülen araştırma süreçleri ile sonuçlarının paylaşılmasını, öğrencilerin kongrelere katılımlarını özendirilmeli, idari ve ekonomik olarak desteklemeli ve ödüllendirmelidirler.

7.3. Mali kaynaklar

(a) Program, eğitime özel uygun mali kaynak planlamasını mutlaka yapmalıdır. Program bütçesi içindeki, yeni fiziksel ortamların ve eğitim koşullarının hazırlanması, eğitim araç-gereçleri, sarf ve laboratuvar malzemeleri ve bilgi kaynaklarının sağlanması konularında verimli şekilde kullanılmalı ve bu kullanımı mali yıl başlarında planlayarak görünür kılmalıdır.

(b) Program, öğrenci ve öğretim elemanlarını ulusal ve uluslararası değişim olanakları konusunda bilgilendirmeli, bu konuda olanaklar sunmalı, idari ve ekonomik olarak mutlaka desteklemelidir. Programlar, ulusal ve uluslararası öğrenci/öğretim elemanı işbirliği ve ortak projelere ilişkin süreçleri tanımlamış olmalıdır. Ulusal ve uluslararası ilişkiler ve değişim programları (Farabi, Erasmus vb) ile ilgili olanakları paydaşlara duyurulmuş, gerekli bilgilendirme yapılmış ve katılımlar destekleniyor olmalıdır. Program, uluslararası değişim programlarına uyum sürecinde eğitim programını Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) içerisinde tanımlamış ve uyguluyor olmalıdır.

(c) Programlar ulusal öğrenci değişimi program ve olanakları konusunda plan ve politikalar oluşturmalıdır. Programlar diğer eğitim kurumları ile işbirliği yapacak bir politikaya sahip

olmalı, bölgesel ve ulusal öğrenci değişim programları için olanaklar yaratılmalıdır. Değişim yapılacak kurumlar aynı programlar olabileceği gibi, sağlık alanındaki farklı eğitim kurumlarını da içermelidir.

8. YÖNETİM, ORGANİZASYON VE KARAR ALMA

Yükseköğretim kurumunun organizasyonu ile rektörlük, ilgili idari yönetim, program ve varsa diğer alt birimlerin kendi içlerindeki ve aralarındaki tüm karar alma süreçleri, program çıktılarının gerçekleştirilmesini ve eğitim amaçlarına ulaşılmasını destekleyecek şekilde düzenlenmelidir.

9. SÜREKLİ YENİLEME VE GELİŞİM

Kurulan ölçme ve değerlendirme sistemlerinden elde edilen sonuçların programın sürekli iyileştirilmesine yönelik olarak kullanıldığına ilişkin kanıtlar sunulmalıdır. Bu iyileştirme çalışmaları, başta eğitim amaçları, eğitim-öğretim yaklaşımları ile ilgili alanlar olmak üzere, programın tüm gelişmeye açık alanları ile ilgili, sistematik bir biçimde toplanmış, somut verilere dayalı olmalıdır.

10. PROGRAMA ÖZGÜ ÖLÇÜTLER

Programa özgü ölçütler, belirli bir sağlık bilimleri alanındaki eğitim planına yönelik ek ölçütleri tanımlamaktadır. Her program, kendi çekirdek eğitim programı ile uyumlu olacak şekilde ilgili Programa Özgü Ölçütleri sağlamalıdır.